

گزارش رویه شعب دیوان عدالت اداری (شش ماه نخست ۹۳) - قسمت اول

پژوهشگاه قوه قضاییه*

متن حاضر شامل موارد تکرار، تهافت یا وضعیت‌های ویژه و دارای شقوق متنوع در رویه شش ماه نخست سال ۹۳ می‌باشد. در اینجا وضعیت‌های ویژه در ضمن موارد تهافت یا تکرار بسته به هر مورد آورده شده است. همین‌طور فراتر از صرف رویه شش ماه نخست ۹۳ در هر مورد که در آراء صادره از مهر ماه ۹۱ تا پایان سال ۹۲، آراء ایجادکننده رویه یا تهافتی قابل توجه در آن موضوع موجود بوده، آورده شده است.

قابل ذکر آن‌که به جهت دریافت آراء استفاده‌شده در استخراج رویه شش ماه نخست ۹۳، از سامانه آراء و رویه‌های قضایی پژوهشگاه قوه قضاییه، ارجاعات آراء از طریق درج لینک مربوطه صورت گرفته است. به علاوه، از آن‌جا که عمده آراء موجود در سامانه، دادنامه‌های تجدیدنظر یا تشخیصی می‌باشند و مستندات موجود در سامانه (شماره رأی و تاریخ‌ها) ناظر بر این آراء می‌باشد، علی‌رغم در دسترس بودن متن آراء بدوی، امکان ارجاع آراء بدوی موجود نبوده است. بر این اساس رویه‌ها بر مبنای شماره و تاریخ دادنامه‌های تجدیدنظر یا تشخیصی، ارجاع داده شده‌اند. بخشی از دادنامه‌های بدوی ذکرشده، در شعب تجدیدنظر یا تشخیص نقض شده‌اند، بر این اساس از ملاک قرار دادن دادنامه‌های نقض‌شده در استخراج تهافت یا رویه خودداری شده است. با این حال در موارد بسیاری که از استدلال قابل توجهی

* تهیه شده توسط خانم مارال بردبار، دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه شهید بهشتی

برخوردار بوده یا اطلاع از آن‌ها مفید بوده است و منجر به درک بهتر مورد می‌شده است، ذکر شده‌اند. در مواردی نیز دادنامه تجدیدنظر یا تشخیصی فاقد هر نوع استدلال بوده و صرفاً دادنامه بدوی را نقض یا تأیید نموده است؛ در این موارد استدلال شعبه بدوی با ذکر شماره شعبه صادرکننده دادنامه بدوی، آورده شده است. به دلیل حجم زیاد مجموعه رویه‌های استخراجی شش ماه نخست سال ۱۳۹۳، این رویه‌ها در سه نوبت در شماره‌های همین فصلنامه به چاپ می‌رسد. در قسمت‌های اول و دوم، بخش یک که به رویه‌ها در آراء شعب اختصاص دارد، و در قسمت سوم تهافت در آراء شعب آورده شده است.

تجدیدنظر (دادنامه مورخ ۱۳۹۳/۴/۱۱ و دادنامه مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۲)،^۴ و دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که صرف به‌کارگیری افراد در قالب اشتغال شرکتی در این مشاغل را مبین نیاز اداره تلقی نموده و بر این اساس، آن را موجبی در الزام اداره، به تبدیل وضعیت دانسته است. در دادنامه‌های صادره از شعبه ۱ تجدیدنظر، شغل مربی پیش‌دبستانی «پست» تلقی شده و استفاده از نیروی شرکتی در این پست به معنای نیاز اداره دانسته و بر این اساس حکم به الزام اداره به تبدیل وضعیت استخدامی صادر شده است.

۳.۱. خواننده در اعتراض به آراء هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری

رویه: طرف دعوا در دعاوی ناظر بر اعتراض به آراء هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری، می‌تواند دستگاه اجرایی مربوط باشد.

در موضوع طرف دعوا در دعاوی ناظر بر اعتراض به آراء هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری از مطالعه دو دادنامه از شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری (دادنامه مورخ ۱۳۹۳/۳/۱۲^۵ و دادنامه مورخ ۱۳۹۳/۶/۲۹^۶) یکی به‌نحو مستقیم و دیگری به‌طور ضمنی رویه‌ای قابل مشاهده است که طرح دعوا به طرفیت دستگاه اجرایی

۱. شماره دادنامه: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۶۰۰۴۱۶، مورخ ۱۳۹۳/۴/۱۱، شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=cIVadTh3Njk4MUE9>
۲. شماره دادنامه: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۶۰۰۵۳۷، مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۲، شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=SmVXWE9vRUp5Rmc9>
۳. شماره دادنامه: ۱۳۱۸، مورخ ۱۳۹۲/۶/۱۷، شعبه ۳ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۲)، ص ۴۷۰.
۴. شماره دادنامه: ۱۹۶۸، مورخ ۱۳۹۲/۷/۸، شعبه ۹ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۲)، ص ۳۷۸.
۵. شماره دادنامه: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۶۰۰۲۷۳، مورخ ۱۳۹۳/۳/۱۲، شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=VldkeFcxTVZLcHM9>
۶. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۶۰۰۷۲۱، مورخ ۱۳۹۳/۶/۲۹، شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=bE1sYW4xR1EvZ0k9>

(مستقل از هیأت رسیدگی به تخلفات اداری) را ممکن دانسته است. در دادنامه صادره مورخ ۹۳/۶/۲۹ شعبه، ضمن تصریح به منتفی بودن شخصیت حقوقی (مستقل) هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری، طرح دعوای اعتراض به آراء هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری به طرفیت دستگاه اجرایی را مجاز دانسته است.

۴.۱. اثر احکام مراجع قضایی بر مراجع غیرقضایی

رویه: صدور حکم برائت در مراجع قضایی، مانع از رسیدگی و صدور حکم محکومیت در مراجع اداری نمی‌باشد.

در موضوع تأثیر صدور حکم برائت در مراجع قضایی بر رسیدگی مراجع شبه‌قضایی اداری (هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری)، در شش دادنامه از شعب ۱ تشخیص (دادنامه مورخ ۹۳/۲/۳۱^۱، دادنامه مورخ ۹۲/۸/۶^۲، دادنامه مورخ ۹۳/۵/۲۱)^۳ و ۲ تجدیدنظر^۴ رویه‌ای مشاهده می‌شود که صدور حکم برائت در مراجع قضایی را مانع از صدور حکم محکومیت در مراجع اداری نمی‌داند.

در دادنامه‌های صادره از شعب ۱ تشخیص و ۲ تجدید نظر، صدور حکم برائت، مانعی در رسیدگی مراجع اداری به موضوع دانسته نشده است. در

۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۱۰۰۰۸۲، مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱، شعبه ۱ تشخیص دیوان عدالت اداری.

<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=b0FnTUZYalJCL289>

۲. شماره دادنامه: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۱۰۰۶۹۲، مورخ ۱۳۹۲/۸/۶، شعبه ۱ تشخیص دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۲)، ص ۳۹۸.

۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۱۰۰۱۵۹، مورخ ۱۳۹۳/۵/۲۱، شعبه ۱ تشخیص دیوان عدالت اداری.

<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=dXlWn2hCcTdlQ2s9>

۴. شماره دادنامه: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۲۰۰۰۰۴، مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۴، شعبه ۲ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۲)، ص ۴۲۳.

دادنامه صادره از شعبه ۱ تشخیص مورخ ۹۳/۲/۳۱، ضمن تصریح به غیرمجرمانه بودن یکی از عناوین مطرح، صدور برائت در عناوین مجرمانه را موجبی در منتفی بودن محکومیت در رسیدگی به تخلفات اداری (غیرمجرمانه) ندانسته است. در دادنامه ۹۲/۸/۶ همین شعبه، بدون تصریح به اینکه تخلف، عنوان کیفری یکسانی دارد یا خیر اصدار حکم برائت در مراجع قضایی را «الزاماً» موجب صدور برائت در مرجع اداری ندانسته است. در دادنامه صادره از شعبه ۲ تجدیدنظر، از تصریح شعبه به اتهام «ارتکاب اعمال خلاف شئون اداری»، و مبتنی دانستن حکم صادره از مرجع اداری بر این تخلف و نه عنوان مجرمانه و تأکید بر این که: «... اگر ارتکاب تخلفات کیفری ... در جنبه کیفری برائت حاصل نماید، مانع از رسیدگی به تخلفات انضباطی نخواهد بود ...»، مورد را از مواردی دانسته که دارای دو عنوان مجرمانه و اداری متفاوت هستند و بر این اساس دادنامه صادره از شعبه ۱۶ ناظر بر منتفی بودن رسیدگی اداری، در فرض برائت قضایی را نقض نموده است.

از نحوه انشای آراء پیش گفته به نظر می رسد فرض مؤثر نبودن برائت در مراجع قضایی بر رسیدگی و محکومیت در مراجع شبه قضایی ناظر بر حالتی است که عناوین اتهامی یکسان نمی باشند. قابل ذکر آنکه به طور کلی در نظریات حقوقی ناظر بر این موضوع، مشترک یا غیرمشترک بودن عناوین اتهامی در وجه کیفری و اداری، در تأثیر برائت کیفری در رسیدگی اداره مؤثر دانسته شده است. به این معنا که در صورت یکسان بودن عنوان اتهامی در هر دو وجه (برای مثال اختلاس) رسیدگی قضایی و صدور حکم برائت، در رسیدگی اداری مؤثر دانسته شده و در صورت متفاوت بودن عناوین (ضرب و جرح/ رفتار خلاف شئون اداری) صدور حکم قضایی را مؤثر در رسیدگی اداری نمی داند.^۲ به علاوه،

۱. شماره دادنامه: ۱۷۸۶، مورخ ۱۳۹۲/۷/۱۳، شعبه ۶ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۲)، ص ۴۲۳.

۲. برای اطلاع بیشتر نک: محمد امامی و کورش استوارسنگری، حقوق اداری (تهران: میزان، چاپ هفدهم، ۱۳۹۳)، ج ۱، ص ۲۸۴.

دادنامه‌ای دیگر صادره از شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری در ضمن استدلال، به این تفکیک اشاره دارد.^۱

۵.۱. مهلت قانونی

رویه: در صورت تعطیل بودن روز پایان مهلت‌های قانونی، روز بعد از آن (غیر تعطیل)، آخرین روز مهلت قانونی تلقی خواهد شد.

در موضوع چگونگی محاسبه پایان مهلت قانونی، در دو دادنامه از شعبه ۳ تشخیص دیوان عدالت اداری (دادنامه مصوب ۹۲/۷/۸^۲ و دادنامه مورخ ۹۳/۳/۲۸^۳)، رویه‌ای مشاهده می‌شود که در صورت تعطیل بودن آخرین روز مهلت قانونی، روز بعد از آن را آخرین روز مهلت قانونی تلقی خواهد کرد. در دادنامه صادره مورخ ۹۲/۷/۸، شعبه با تصریح به تعطیل بودن دیوان در روزهای پنجشنبه، روز شنبه را به‌عنوان آخرین روز مهلت قانونی تلقی کرده است.

۶.۱. صلاحیت اداره در تمدید قرارداد

رویه: صلاحیت اداره در تمدید قرارداد، صلاحیت اختیاری است.

در موضوع الزام اداره به تمدید قرارداد با مستخدمین قراردادی پس از انقضای مدت قرارداد، در پنج دادنامه از شعب ۱ تجدیدنظر،^۴ (دادنامه مورخ

۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۶۰۰۶۱۵، مورخ ۱۳۹۳/۵/۲۶، شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=b3R6U1pHbXU4TjQ9>

۲. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۵۳۰۰۰۹۸، مورخ ۱۳۹۲/۷/۸، شعبه ۳ تشخیص دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=R3laWmZkUXRWWHM9>

۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۳۰۰۲۱۲، مورخ ۱۳۹۳/۳/۲۸، شعبه ۳ تشخیص دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=UW5yMm4xbXZJcE09>

۴. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۶۰۰۶۱۲، مورخ ۱۳۹۳/۵/۲۱، شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.

۹۲/۵/۶، دادنامه مورخ ۲۰/۱۰/۹۱) و ۳۲ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که الزام اداره به تمدید قرارداد پس از انقضای آن را به جهت اختیاری بودن صلاحیت اداره در این مورد منتفی می‌داند. اگرچه در دادنامه‌ها به اختیاری بودن صلاحیت اداره در این مورد تصریح نشده، با این حال از نحوه انشای رأی (اشاره به تشخیصی بودن یا عدم امکان الزام اداره در این مورد یا متوقف بودن بر اعلام نیاز) این معنا قابل دریافت است.

۷.۱. تأثیر افزایش نامتعارف حقوق دو سال آخر خدمت در حقوق بازنشستگی

رویه: در صورت نامتعارف بودن افزایش حقوق دو سال آخر خدمت، میانگین حقوق پنج سال آخر خدمت مبنای محاسبه حقوق بازنشستگی خواهد بود.

در موضوع مبنای محاسبه حقوق بازنشستگی، در چهار دادنامه از شعب ۴ تجدیدنظر^۴ (دادنامه مورخ ۲۹/۵/۹۳، دادنامه مورخ ۲۸/۲/۹۳)،

- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=TGFIn3BHbWE5bU09>
۱. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۲۰۵۵۲، مورخ ۱۳۹۲/۵/۶، شعبه ۲ دیوان عدالت اداری.
- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=cTNwVDhhcFFSVIE9>
۲. شماره رأی نهایی: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۲۰۱۸۳۳، مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۲۰، شعبه ۲ دیوان عدالت اداری.
- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=VGhHMdZvd1hHNnM9>
۳. شماره رأی نهایی: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۳۲۰۳۷۳۶، مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۲۳، شعبه ۲ دیوان عدالت اداری.
- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=RjFODGVRN216UkU9>
۴. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۵۵۴۰۰۸۹۵، مورخ ۱۳۹۳/۵/۲۹، شعبه ۴ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=MVEwTHdDSXVZaG89>
شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۴۰۰۲۳۵، مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۸، شعبه ۴ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=d1VEU05kRHAXajg9>

۱۲ و ۱۷ دیوان عدالت اداری رویه‌ای مشاهده می‌شود که در صورت افزایش نامتعارف حقوق دو سال پایانی خدمت، میانگین پنج سال پایانی خدمت را مبنای محاسبه حقوق بازنشستگی می‌داند. در هر دو دادنامه، افزایش نامتعارف حقوق دو سال آخر خدمت، مبنایی در احتساب میانگین پنج سال آخر خدمت به‌عنوان مبنای حقوق بازنشستگی تلقی شده است. در دادنامه صادره مورخ ۹۳/۲/۲۸، با تصریح به اینکه افزایش حقوق به‌جهت ارتقاء شغلی از مصادیق افزایش متعارف است به شرط دوم مندرج در ماده ۳۱ قانون برنامه پنجم برای احتساب دو سال آخر خدمت به‌عنوان مبنای حقوق بازنشستگی، تصریح شده است. به‌علاوه، در دادنامه صادره مورخ ۹۳/۵/۲۹، با این استدلال که افزایش حقوق به‌جهت دریافت فوق‌العاده شغل، از مصادیق افزایش متعارف است، رأی به ذی‌حقی خواهان در الزام خوانده به محاسبه مستمری بر مبنای دو سال آخر خدمت صادر شده است. بر این اساس، دادنامه مورخ ۹۳/۵/۲۹، تلویحاً دریافت فوق‌العاده شغل را از مصادیق ارتقاء تلقی نموده است.

۸.۱. احتساب سنوات خدمت کارکنان شرکتی (در بخش دولتی)، به‌عنوان

سابقه خدمت دولتی

رویه: سنوات خدمت کارکنان شرکتی (در بخش دولتی)، به‌عنوان سابقه خدمت دولتی محاسبه نمی‌شود.

در موضوع احتساب سنوات خدمت کارکنان شرکتی در بخش دولتی به‌عنوان سابقه خدمت دولتی، در سه دادنامه از شعب ۳ (دادنامه مورخ ۹۲/۴/۳۰، دادنامه

۱. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۱۲۰۲۶۶۹، مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۳، شعبه ۱۲ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، ص ۳۳۲.

۲. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۱۷۰۳۶۴۸، مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۲۲، شعبه ۱۷ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، ص ۵۹۵.

۳. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۳۰۱۰۵۳، مورخ ۱۳۹۲/۴/۳۰، شعبه ۳ دیوان عدالت اداری.

مورخ ۹۲/۲/۱۶^۱ و ۲۶ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که خواسته احتساب سنوات خدمت کارکنان شرکتی را به‌عنوان سابقه خدمت رسمی نپذیرفته است. در رأی صادره از شعبه ۶ تجدیدنظر و دو دادنامه صادره از شعبه ۳ دیوان عدالت اداری، فقدان رابطه مستقیم خدمتی با دولت، مبنای عدم پذیرش سابقه خدمت شرکتی به‌عنوان سابقه خدمت دولتی بیان شده است.

۹.۱. احتساب کمک‌هزینه مسکن در پاداش پایان خدمت

رویه: کمک‌هزینه مسکن، مزایای مستمر نبوده و در پاداش پایان خدمت محاسبه نمی‌شود.

در موضوع احتساب کمک‌هزینه مسکن در پاداش پایان خدمت، در چهار دادنامه از شعب ۵ تجدیدنظر،^۳ ۲۷،^۴ ۲۴^۵ و ۲^۶ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که کمک‌هزینه مسکن را به‌جهت مستمر نبودن از مزایای قابل احتساب در پاداش پایان خدمت ندانسته است.

۱۰.۱. پرداخت هزینه‌های درمانی (حق بیمه درمانی) جانبازان

رویه: کسر حق بیمه از حقوق یا مستمری جانبازان ممنوع می‌باشد.

۱. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۰۳۰۰۳۴۴، مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۶، شعبه ۳ دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=Z053S2NRT3V6WU09>
۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۶۰۰۰۳۵، مورخ ۱۳۹۳/۳/۱۷، شعبه ۶ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=TGtKemtMNUQzdGc9>
۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۰۳۷۸، مورخ ۱۳۹۳/۳/۲۸، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=eUpxVWRzT0hZNUk9>
۴. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۲۷۰۰۲۰۵، مورخ ۱۳۹۳/۲/۱۴، شعبه ۲۷ دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=VXBRszZDS2NRTIU9>
۵. شماره رأی نهایی: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۲۴۰۲۲۱۶، مورخ ۱۳۹۱/۹/۷، شعبه ۲۴ دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=NWdvWHJYOURSRRG89>
۶. شماره رأی نهایی: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۰۲۰۱۵۴۷، مورخ ۱۳۹۱/۹/۱۱، شعبه ۲ دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=T0dad21HK3hoalk9>

در موضوع کسر حق بیمه از دریافتی جانبازان در چهار دادنامه از شعب ۵ تجدیدنظر (دادنامه مورخ ۹۳/۴/۴^۱، دادنامه مورخ ۹۳/۶/۹^۲، دادنامه مورخ ۹۳/۱/۳۰^۳) و ۱۷^۴ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که با استناد به تکلیف دولت در پرداخت حق بیمه جانبازان (شاغل) موضوع ماده ۳۷ قانون توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، کسر حق بیمه از حقوق جانبازان را ممنوع دانسته است. در دادنامه‌های صادره از شعبه‌های ۵ (دادنامه مورخ ۹۳/۴/۴ و دادنامه مورخ ۹۳/۶/۹) و ۱۷، این رویه در مورد بازنشستگان نیز قابل اعمال دانسته شده است.

۱۱.۱. تاریخ استحقاق مستمری

رویه: تاریخ استحقاق مستمری بازماندگان از تاریخ فوت می‌باشد.

در موضوع زمان استحقاق دریافت مستمری، در پنج دادنامه از شعب ۹ تجدیدنظر،^۵ تشخیص،^۶ ۱۶^۷ و ۱۵ (دادنامه مورخ --/۸/۹۱^۸) و

۱. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۴۰۲، مورخ ۱۳۹۳/۴/۴، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=NHZNeFk3OGxQTEE9>
۲. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۷۵۰، مورخ ۱۳۹۳/۶/۹، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=a0RCR2c0WXFCNGM9>
۳. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۰۷۰، مورخ ۱۳۹۳/۱/۳۰، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=dXJEVUhtYkNEVk09>
۴. شماره رأی نهایی: ۹۱۹۹۷۰۹۰۱۷۰۳۲۷۶، مورخ ۱۳۹۱/۱۱/۱۴، شعبه ۱۷ دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=MGtQWnBzL1FrTjA9>
۵. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۵۵۹۰۰۰۴۱، مورخ ۱۳۹۳/۴/۲۳، شعبه ۹ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=ak9ybmNFcHBQZVU9>
۶. شماره دادنامه: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۵۲۰۰۱۵۶، مورخ ۱۳۹۲/۷/۳۰، شعبه ۲ تشخیص دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۲)، ص ۳۷۱.
۷. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۱۶۰۲۵۵۵، مورخ --/۸/۱۳۹۱، شعبه ۱۶ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، ص ۱۳۱.
۸. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۱۵۰۱۶۷۱، مورخ --/۸/۱۳۹۱، شعبه ۱۵ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، ص ۱۳۳.

دادنامه مورخ ۱۳۹۲/۱/۳۱^۱ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای مبنی بر کاشفیت رأی دیوان، از استحقاق مستمری از زمان فوت وجود دارد؛ به این معنا که تاریخ استحقاق مستمری را از زمان فوت و نه تاریخ رأی هیأت حل اختلاف کار، رأی دیوان، تاریخ تقاضای مستمری بگیر یا تاریخ نقض بخشنامه معارض در هیأت عمومی، دانسته است.

در دادنامه‌های صادره از شعب ۹ تجدیدنظر و ۱۶، با تصریح به اینکه: «... رأی دیوان در خصوص برقراری مستمری بازماندگان جنبه کاشفیت... دارد...». خواهان از زمان فوت، مستحق دریافت مستمری دانسته شده است. در دادنامه صادره از شعبه ۲ تشخیص، ناظر بر رسیدگی به خواسته احراز اشتباه بین قانونی نسبت به دادنامه صادره از شعبه ۱۷^۲، اعلام تاریخ ابطال مصوبه (در هیأت عمومی دیوان) به‌عنوان تاریخ استحقاق در دادنامه شعبه ۱۷، مغایر قانون تلقی شده و با تصریح به اینکه: «... بازماندگان... متوفی استحقاق دریافت صددرصد مستمری مربوط از تاریخ فوت مورثان را خواهند داشت...». دادنامه را نقض نموده است. در دادنامه صادره از شعبه ۱۷ با استناد به ماده ۲۰ قانون دیوان عدالت اداری، عدم ذکر تأثیر ابطال از زمان تصویب مصوبه ابطالی، تاریخ استحقاق را از زمان تاریخ ابطال آن در هیأت عمومی دانسته است. با این حال به‌جهت نقض این دادنامه در شعبه ۲ تشخیص، ملاک دانسته نشده و در بخش تهافت آراء آورده نشده است.

۱۲.۱. بقای استحقاق زوجه نسبت به مستمری بازماندگان در فرض

ازدواج مجدد

رویه: حکم ماده ۴۸ قانون حمایت از خانواده (مصوب ۹۱) عطف

بما سبق می‌شود.

در موضوع استحقاق زوجه متوفی نسبت به مستمری بازماندگان، در فرض ازدواج مجدد موضوع ماده ۴۸ قانون حمایت از خانواده، در دو دادنامه از شعبه ۵ تجدیدنظر

۱. شماره دادنامه: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۱۵۰۰۱۲۱، مورخ ۹۲/۱/۳۱، شعبه ۱۵ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۲)، ص ۲۶.

۲. شماره دادنامه: ۱۳۹۹، مورخ ۹۱/۵/۱۵، شعبه ۱۷ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۲)، ص ۳۷۱.

(دادنامه مورخ ۱۹۳/۵/۱^۱ و دادنامه مورخ ۹۳/۶/۵^۲) دیوان عدالت اداری، رویه‌ای قابل مشاهده است که در تبعیت از تبصره این ماده، عطف بما سبق شدن حکم تداوم استحقاق زوجه نسبت به مستمری بازماندگان در فرض ازدواج را تأیید کرده است.

۱۳.۱. صلاحیت کمیسیون پزشکی (ماده ۹۱ قانون تأمین اجتماعی) در تعیین تاریخ ابتلاء به بیماری

رویه: تعیین تاریخ ابتلاء به بیماری، خارج از صلاحیت کمیسیون پزشکی تأمین اجتماعی است.

در موضوع تعیین تاریخ ابتلاء به بیماری منجر به ازکارافتادگی، در شش دادنامه از شعب ۵ تجدیدنظر (دادنامه مورخ ۹۳/۵/۲۵^۳، دادنامه مورخ ۹۳/۶/۲۹^۴، ۱۵ (دادنامه مورخ ۹۱/۱۱/۲۳^۵ و دادنامه مورخ ۹۱/۱۲/۱۹^۶، دادنامه مورخ ۹۲/۱/۳۱^۷) و ۲ تشخیص^۸ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که تعیین

۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۵۴۱، مورخ ۱۳۹۳/۵/۱، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=M0NFY25FZmsrdmM9>
۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۷۲۶، مورخ ۱۳۹۳/۶/۵، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=UGNEK29qWXZIV009>
۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۶۵۰، مورخ ۱۳۹۳/۵/۲۵، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=enFYZGJVeUJhdEE9>
۴. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۸۹۷، مورخ ۱۳۹۳/۶/۲۹، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=Rk9zb0IwZmZ3N0k9>
۵. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۱۵۰۲۳۵۱، مورخ ۹۱/۱۱/۲۳، شعبه ۱۵ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، ص ۳۸۵.
۶. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۱۵۰۲۵۷۴، مورخ ۹۱/۱۲/۱۹، شعبه ۱۵ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، ص ۵۰۴.
۷. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۱۵۰۰۱۰۰، مورخ ۹۲/۱/۳۱، شعبه ۱۵ دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=b1NHWE xKYIBhTjg9>
۸. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۵۲۰۰۵۹۲، مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۲۴، شعبه ۲ تشخیص دیوان عدالت اداری.

تاریخ ابتلاء به بیماری را خارج از صلاحیت (تشخیصی) کمیسیون پزشکی دانسته است. در دادنامه‌های صادره از شعب ۲ تشخیص، ۱۵ (مورخ ۹۲/۱/۳۱) و ۵ تجدیدنظر (مورخ ۹۳/۶/۲۹)، ضمن تصریح به عدم صلاحیت دیوان در ورود به صلاحیت تشخیصی کمیسیون، موضوع تعیین تاریخ ابتلاء به بیماری، خارج از صلاحیت تشخیصی کمیسیون دانسته و صلاحیت دیوان در رسیدگی به این موضوع تأیید شده است.

قابل ذکر آن که دادنامه صادره از شعبه ۵ تجدیدنظر (مورخ ۹۳/۵/۲۵)، استدلال شعبه بدوی (شعبه ۲۵) ناظر بر تعیین اولین تاریخ مراجعه به پزشک به عنوان تاریخ از کارافتادگی را به نحو ضمنی تأیید نموده است؛ درحالی که در دادنامه‌های دیگری از شعبه ۱۵ (دادنامه مورخ ۹۱/۱۱/۲۳) و دادنامه مورخ ۹۱/۱۲/۱۹، این فرض صرفاً منحصر به حالتی دانسته شده است که معاینات پزشکی بدو استخدام انجام نشده باشد.

۱۴.۱. استحقاق نوه متوفی نسبت به مستمری بازماندگان

استحقاق نوه نسبت به مستمری بازماندگان صرفاً در فرض تحت تکفل بودن وی در زمان حیات متوفی ممکن است.

در موضوع استحقاق نوه نسبت به مستمری بازماندگان، در دو دادنامه از شعب ۲ تجدیدنظر^۳ و ۱۰^۴ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که

→ <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=QTZoWURYLIxalk9>

۱. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۱۵۰۲۳۵۱، مورخ ۱۳۹۱/۱۱/۲۳، شعبه ۱۵ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، ص ۳۸۵.

۲. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۱۵۰۲۵۷۴، مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۱۹، شعبه ۱۵ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، ص ۵۰۴.

۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۲۰۱۸۷، مورخ ۱۳۹۳/۶/۸، شعبه ۲ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.

<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=RjdHSThuMnZ3OG89>

۴. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۱۰۰۰۱۸۸، مورخ ۱۳۹۲/۲/۳، شعبه ۱۰ دیوان عدالت اداری.

برخورداری نوه از مستمری بازماندگان را تنها در صورتی که نوه، در زمان حیات متوفی، تحت تکفل وی بوده باشد قانونی دانسته است.

۱۵.۱. احتساب سنوات خدمت در بخش غیردولتی به عنوان سنوات خدمت دولتی

رویه: سنوات خدمت غیردولتی، به عنوان سنوات خدمت دولتی قابل محاسبه نیست.

در موضوع احتساب سنوات خدمت غیردولتی به عنوان سنوات خدمت دولتی در دو دادنامه از شعب ۶ تجدیدنظر^۱ و ۲ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که سنوات خدمت غیردولتی (که حق بیمه آن پرداخت شده است) را صرفاً در محاسبه حقوق بازنشستگی مؤثر می‌داند و احتساب آن به عنوان سنوات خدمت دولتی را نپذیرفته است.

۱۶.۱. برخورداری والدین متوفی از مستمری بازماندگان

رویه: یکی از شروط بهره‌مندی والدین متوفی از مستمری بازماندگان، تحت تکفل متوفی بودن، در زمان حیات متوفی است.

در موضوع استحقاق والدین متوفی نسبت به مستمری بازماندگان در دو دادنامه از شعب ۱۷^۳ و ۲ تجدیدنظر^۴ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که

- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=S1UxQ0JYTWeyNHc9>
۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۶۰۰۲۱۷، مورخ ۱۳۹۳/۶/۱۱، شعبه ۶ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=N3Q1UHVzV1VOT2s9>
۲. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۰۲۰۲۳۰، مورخ ۱۳۹۲/۳/۱۲، شعبه ۲ دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=WFh1b3FVT1BPcVU9>
۳. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۱۷۰۰۷۳۵، مورخ ۱۳۹۲/۳/۱۳، شعبه ۱۷ دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=VUI1dmMOR2F5YzQ9>
۴. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۲۰۰۲۳۱، مورخ ۱۳۹۳/۶/۱۲، شعبه ۲ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.

تحت تکفل بودن والدین در زمان حیات را از شروط استحقاق نسبت به مستمری بازماندگان دانسته است. در دادنامه صادره از شعبه ۱۷، علاوه بر شرط تکفل در زمان حیات به شروط سنی پدر (۶۰ سال) و مادر (۵۵ سال) نیز تصریح شده است. با این حال به نظر می‌رسد عدم ذکر این مورد در دادنامه شعبه ۲ تجدیدنظر، به جهت موضوعیت نیافتن آن بوده است نه شرط ندانستن سن در بهره‌مندی از مستمری. قدر متیقن، رویه در شرط داشتن تکفل در زمان حیات موجود است.

۱۷.۱. فوق‌العاده جذب اعضای غیرهیأت علمی

رویه: حکم قانونی پرداخت فوق‌العاده جذب اعضای غیرهیأت علمی، شامل کارکنان سازمان انتقال خون نیز می‌باشد.

در موضوع بهره‌مندی کارکنان سازمان انتقال خون از فوق‌العاده جذب اعضای غیرهیأت علمی، در دو دادنامه از شعب ۱ تجدیدنظر^۱ و ۳ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که با تصریح به تبعیت سازمان انتقال خون از مقررات ناظر بر وزارت بهداشت، کارکنان سازمان را نسبت به دریافت فوق‌العاده جذب ذی‌حق دانسته است.

۱۸.۱. خدمت داوطلبانه مستخدمین بومی در مناطق محروم

رویه: بومی بودن مستخدم، مانع داوطلبانه تلقی شدن خدمت در مناطق محروم نیست.

در موضوع داوطلبانه تلقی شدن خدمت مستخدمین بومی در مناطق محروم و دریافت پاداش خدمت در مناطق محروم، در دو دادنامه از شعب ۶ تجدیدنظر^۲ و

- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=VXhIcnJqdVBtTzQ9>
۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۶۰۰۱۱۲، مورخ ۱۳۹۳/۲/۱۵، شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=blFacE5DL2ZLV1k9>
۲. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۳۰۱۰۵۹، مورخ ۱۳۹۲/۴/۳۱، شعبه ۳ دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=QUFuVnplIaTk0Nmc9>
۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۶۰۰۰۰۹، مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۱، شعبه ۶ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.

۱۳۳ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که بومی بودن مستخدم را موجبی در انتفای داوطلبانه بودن خدمتش نمی‌داند و بر این اساس مستخدمین بومی در مناطق محروم را نسبت به دریافت پاداش خدمت در مناطق محروم ذی‌حق دانسته است.

۱۹.۱. پرداخت بیمه بیکاری

رویه: غیرارادی بودن بیکاری از شرایط پرداخت بیمه بیکاری می‌باشد.

در موضوع پرداخت بیمه بیکاری، از مطالعه سه دادنامه از شعب ۴ و ۵ تجدیدنظر،^۱ ۱۱ و ۱۹^۲ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای دریافت می‌شود که پرداخت بیمه بیکاری را صرفاً در فرضی که بیکاری (قطع رابطه کار) غیرارادی (خارج از اراده کارگر) ایجاد شده باشد، می‌پذیرد. در دادنامه صادره از شعبه ۵ تجدیدنظر، قطع رابطه کار بر مبنای اراده و میل طرفین، موجبی در بی‌حقی کارگر نسبت به بیمه بیکاری دانسته شده است. به همین ترتیب در دادنامه صادره از شعبه ۴ تجدیدنظر «احراز عدم تمایل و اراده» کارگر را موجبی در تعلق بیمه بیکاری دانسته است. به علاوه، در این دادنامه، تلقی از «تسویه حساب» به‌عنوان اماره ارادی

- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=UEFZQkVzODNPY2c9>
۱. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۳۳۰۱۴۱۳، مورخ --/۱۳۹۱/۸، شعبه ۳۳ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، ص ۱۲۸.
 ۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۴۰۰۱۲۹، مورخ ۱۳۹۳/۲/۹، شعبه ۴ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=VnNDVF RqTkpVTnM9>
 ۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۵۳۷، مورخ ۱۳۹۳/۵/۱، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=OHoWn2o2Vkk5Tm89>
 ۴. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۱۱۰۲۰۹۶، مورخ ۱۳۹۱/۹/۸، شعبه ۱۱ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، ص ۱۷۶.
 ۵. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۱۹۰۴۹۵۳، مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۲۷، شعبه ۱۹ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، ص ۲۸۴.

بودن پایان رابطه کار پذیرفته نشده است. به همین نحو در دادنامه صادره از شعبه ۱۱، دادگاه بر مبنای این استدلال که «بازخریدی» قطع رابطه کار از نوع آزادی است، پرداخت بیمه بیکاری را در این مورد فاقد مجوز قانونی دانسته و رأی به رد شکایت صادر نموده است. در دادنامه صادره از شعبه ۱۹، دادگاه عدم ارائه مستندات مبنی بر اخراج به دلیل غیبت را به معنای غیرارادی بودن اخراج دانسته، با تصریح به اینکه عدم ارائه دلیل مبنی بر غیبت «... نشان از عدم دخیل بودن اراده شاکی در بیکاری وی می‌باشد. . .»، بر مبنای غیرارادی بودن بیکاری، رأی به ورود خواسته شاکی نسبت به پرداخت بیمه بیکاری صادر نموده است.

۲۰۱. کنترل قضایی آراء کمیسیون‌های پزشکی سازمان تأمین اجتماعی
رویه: آراء (تخصصی) کمیسیون‌های پزشکی، به جهت تخصصی بودن،
موضوع کنترل قضایی نخواهند بود.

در موضوع حدود صلاحیت‌های قضایی شعب دیوان در کنترل قضایی آراء کمیسیون‌های پزشکی سازمان تأمین اجتماعی، در دو دادنامه از شعب ۴ تجدیدنظر^۱ و ۵^۲ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که رسیدگی قضایی به آراء کمیسیون‌های پزشکی را به جهت تخصصی بودن آن‌ها ممکن نمی‌داند. در دادنامه صادره از شعبه ۴ تجدیدنظر بر تخصصی بودن و عدم امکان کنترل قضایی آراء کمیسیون تصریح شده است. به همین ترتیب در دادنامه صادره از شعبه ۵ تجدیدنظر، استدلال شعبه بدوی (شعبه ۱۵)، مبنی بر تخصصی بودن رأی کمیسیون پزشکی و منتفی بودن امعان نظر قضایی نسبت به آن به نحو ضمنی تأیید شده است. به علاوه، شعبه ۵ تجدیدنظر استدلال شعبه بدوی در آن بخش که اظهار نظر کمیسیون را صرفاً در محدوده نوع بیماری و میزان از کارفتادگی و نه تعیین تاریخ ابتلاء به بیماری، قانونی دانسته، نیز تأیید نموده است.

۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۴۰۰۰۴۴، مورخ ۲۷۱۱۳۹۳، شعبه ۴ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=ZjFuWStvUy9TbFk9>

۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۸۹۷، مورخ ۱۳۹۳/۶/۲۹، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=Rk9zb0IwZmZ3N0k9>

۲۱.۱. مرجع صالح در تشخیص مشاغل سخت و زیان آور

رویه: کمیته‌های بدوی و تجدیدنظر استانی ادارات کار و امور اجتماعی، مراجع صالح در تعیین مشاغل سخت و زیان آور هستند.

در موضوع مرجع صالح در تعیین مشاغل سخت و زیان آور در دو دادنامه از شعب ۴ تجدیدنظر (دادنامه مورخ ۹۳/۱/۲۷^۱ و دادنامه مورخ ۹۳/۲/۲۷^۲) و ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که کمیته‌های بدوی و تجدیدنظر استانی واقع در ادارات کار و امور اجتماعی را مرجع صالح در تعیین انواع مشاغل سخت و زیان آور دانسته است. قابل ذکر آن‌که در هر دو دادنامه تجدیدنظر از شعب ۴ (مورخ ۹۳/۱/۲۷) تجدیدنظر و ۵ تجدیدنظر دیوان مزبور، استدلال شعب بدوی (به ترتیب شعبه ۲۹ و شعبه ۳۷) در ضروری بودن احراز ۲۰ سال متوالی یا ۲۵ سال متناوب خدمت در این مشاغل، علاوه بر اعلام نظر کمیته استانی مبنی بر سخت و زیان آور بودن شغل، برای بهره‌مندی فرد از بازنشستگی پیش از موعد، را به نحو ضمنی تأیید نموده است.

۲۲.۱. تجدیدنظرخواهی از قرار عدم صلاحیت

رویه: قرار عدم صلاحیت، قابل تجدیدنظرخواهی نیست.

در موضوع تجدیدنظرخواهی از قرار عدم صلاحیت صادره از شعب دیوان، در دو دادنامه از شعب ۴^۱ تجدیدنظر و ۵^۳ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری، رویه‌ای

۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۴۰۰۰۴۲، مورخ ۱۳۹۳/۱/۲۷، شعبه ۴ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=cGZaSm15VUhjbzA9>

۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۴۰۰۱۷۲، مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۷، شعبه ۴ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=Y0dMWVWxcFVPLzQ9>

۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۳۸۲، مورخ ۱۳۹۳/۳/۳۱، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=QUVhaTdsZEZnYUE9>

۴. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۶۰۰۲۸۳، مورخ ۱۳۹۳/۳/۱۲، شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=TS9cA3VtNXV4S009>

۵. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۳۰۰۶۲۳، مورخ ۱۳۹۳/۶/۲۵، شعبه ۳ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.

موجود است که قرار عدم صلاحیت را غیرقابل تجدیدنظرخواهی می‌داند. دادنامه صادره از شعبه ۳ تجدیدنظر ضمن تصریح به غیرقابل تجدیدنظرخواهی بودن قرار عدم صلاحیت، درج عبارت «... رأی صادره ظرف مدت ۲۰ روز پس از ابلاغ قابل اعتراض در شعب تجدیدنظر... می‌باشد» را اشتباه دانسته و ضمن نقض این بخش، آن را به «رأی صادره قطعی است» اصلاح نموده است.

۲۳.۱. احتساب مدت سرسازی در سنوات بیمه پردازی

رویه: در صورت وجود سابقه بیمه پردازی پیش از خدمت سرسازی، مدت سرسازی (بدون پرداخت حق بیمه آن)، به عنوان سنوات بیمه پردازی لحاظ خواهد شد.

در موضوع احتساب مدت سرسازی بدون پرداخت حق بیمه به عنوان سنوات بیمه پردازی، در سه دادنامه از شعب ۱۵ تجدیدنظر و ۴ (دادنامه مورخ ۹۳/۶/۲۶^۱ و دادنامه مورخ ۹۳/۴/۱۰^۲) تجدیدنظر دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که با استناد به ماده ۹۵ قانون تأمین اجتماعی، در صورت وجود سوابق بیمه پردازی پیش از آغاز دوره سرسازی، مدت سرسازی را در فرض عدم پرداخت حق بیمه به عنوان سنوات بیمه پردازی در نظر می‌گیرد. دادنامه صادره از شعبه ۵ تجدیدنظر ناظر بر رسیدگی به تجدیدنظرخواهی از دادنامه بدوی صادره از شعبه ۱۲ دیوان، استدلال شعبه بدوی مبنی بر احتساب مدت سرسازی به عنوان سنوات پرداخت بیمه، مشروط به پرداخت حق بیمه پیش و پس از مدت سرسازی تأیید شده است؛ درحالی که در دادنامه صادره از شعبه (مورخ ۹۳/۳/۲۶^۳) تجدیدنظر ناظر بر رسیدگی

- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=eFNhZnli aUhrZm89>
۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۱۷۴، مورخ ۱۳۹۳/۱/۳۱، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=aHVzR3 UrZEovRHM9>
۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۴۰۱۰۵۹، مورخ ۱۳۹۳/۶/۲۶، شعبه ۴ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=eUdnYkc 3N3kvY009>
۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۴۰۰۵۵۳، مورخ ۱۳۹۳/۴/۱۰، شعبه ۴ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=YklIWk0 2a0IPNDg9>

به تجدیدنظرخواهی از دادنامه بدوی صادره از شعبه ۱۵ دیوان در بیان شرط احتساب مدت سرسازی به‌عنوان سنوات بیمه‌پردازی صرفاً به وجود سابقه بیمه‌پردازی پیش از مدت سرسازی و نه پس از آن، اشاره شده است. با این حال از آنجا که هر دو مورد از مصادیق ماده ۹۵ قانون تأمین اجتماعی می‌باشند و اشتغال مجدد پس از دوره سرسازی در حکم ماده مفروض است، بر این اساس، تفاوت پیش‌گفته از موارد تهافت نمی‌باشد و صرفاً از جهت مفروض بودن پرداخت بیمه پس از دوره سرسازی، در دادنامه صادره از شعبه ۱۵، تصریح نشده است.

۲۴.۱. صلاحیت دیوان در رسیدگی به دعاوی علیه شرکت توزیع نیروی برق

رویه: شرکت توزیع نیروی برق یک شرکت خصوصی (غیردولتی) بوده و دیوان صلاحیت رسیدگی به دعاوی علیه آن را ندارد.

در موضوع صلاحیت دیوان در رسیدگی به دعاوی علیه شرکت توزیع برق در دو دادنامه از شعب ۱ تجدیدنظر^۱ و ۳^۲ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که با تصریح به غیردولتی بودن این نهاد، رسیدگی به دعاوی علیه آن را خارج از صلاحیت دیوان دانسته است. در دادنامه صادره از شعبه ۱ تجدیدنظر، ناظر بر رسیدگی به تجدیدنظرخواهی از دادنامه بدوی صادره از شعبه ۱۱، دعاوی تبدیل تعرفه علیه اداره برق منطقه نیز به‌جهت تابع شرکت توزیع برق بودن (و در نتیجه غیردولتی بودن) خارج از صلاحیت دیوان اعلام شده است.

۲۵.۱. خدمت طرح مضمولین قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان

رویه: مضمولین قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان، در مدت خدمت طرح خود مضمول قانون تأمین اجتماعی هستند.

۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۶۰۰۰۵۶، مورخ ۱۳۹۳/۱/۳۱، شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=YYyWOW51Unh6djQ9>

۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۳۰۰۳۱۱، مورخ ۱۳۹۳/۳/۳۱، شعبه ۳ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=VnJXWHIJZFdMVUk9>

رویه: مدت خدمت طرح پزشکان و پیراپزشکان، مشمول بیمه پردازی شده و در سابقه لحاظ می‌شود.

در موضوع حاکمیت نظام‌های حمایتی بر مشمولین قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان، در سه دادنامه از شعب ۴ تجدیدنظر (دادنامه مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۷^۱ و دادنامه مورخ ۱۳۹۳/۵/۲۰^۲) و ۵ تجدیدنظر^۳ دیوان مزبور، رویه‌ای مشاهده می‌شود که با استناد به عدم حاکمیت نظام‌های حمایتی دیگر (از طریق رابطه استخدامی) و احراز شرایط مشمول قانون تأمین اجتماعی (کار در مقابل مزد) مورد را از مصادیق قانون تأمین اجتماعی دانسته در نتیجه، کارفرما را ملزم به پرداخت حق بیمه دوران خدمت خواهان نموده و حکم به الزام سازمان تأمین اجتماعی در پذیرش و دریافت حق بیمه (احتساب مدت در سابقه بیمه‌پردازی) صادر شده است.

۲۶.۱. تأثیر عدم پرداخت کارفرما در تعهدات تأمین اجتماعی

رویه: عدم پرداخت (تأخیر در پرداخت در مهلت مقرر) از ناحیه کارفرما نافی تعهدات تأمین اجتماعی نمی‌باشد.

در موضوع تأثیر عدم پرداخت حق بیمه کارفرما به سازمان تأمین اجتماعی در تعهدات سازمان نسبت به کارگر، در سه دادنامه از شعب ۴ (دادنامه مورخ ۱۳۹۳/۳/۲۷^۴ و دادنامه مورخ ۱۳۹۳/۵/۲۰^۵) و ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری، رویه‌ای

۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۴۰۰۱۷۶، مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۷، شعبه ۴ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=aGo2RCsrM3VIQ0E9>

۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۴۰۰۸۰۸، مورخ ۱۳۹۳/۵/۲۰، شعبه ۴ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=U3FDeDVuYvJJRk09>

۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۵۹۶، مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۴، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=MnEza2F6SmpsSms9>

۴. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۴۰۰۵۰۴، مورخ ۱۳۹۳/۳/۲۷، شعبه ۴ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=NUoyRkphTnJWeTA9>

۵. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۴۰۰۸۰۸، مورخ ۱۳۹۳/۵/۲۰، شعبه ۴ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=U3FDeDVuYvJJRk09>

۶. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۰۰۸۹۱، مورخ ۱۳۹۳/۶/۲۹، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.

موجود است که عدم پرداخت یا تأخیر در پرداخت حق بیمه از جانب کارفرما را رافع تعهدات سازمان در پذیرش حق بیمه و محاسبه مدت در سابقه بیمه‌پردازی نمی‌داند. قابل ذکر آنکه در هر سه دادنامه، تأمین اجتماعی، الزام به قبول (وصول) حق بیمه شده است و در دو مورد از دادنامه‌ها (۹۳/۶/۲۹ و ۹۳/۵/۲۰) ابتدا حکم به الزام کارفرما به پرداخت داده شده و در سومی (مورخ ۳/۲۷/۹۳) حکم به الزام تأمین اجتماعی به وصول حق بیمه پرداختی از ناحیه کارفرما. بر این اساس به نظر می‌رسد به موجب رویه، تعهدات تأمین اجتماعی در احتساب مدت به‌عنوان سابقه متوقف بر پرداخت حق بیمه از جانب کارفرما بوده و رویه ناظر بر تأخیر در پرداخت می‌باشد و نه عدم پرداخت به‌طور کلی. بر این اساس می‌توان گفت تعهدات تأمین اجتماعی به موجب تأخیر در پرداخت حق بیمه، منتفی نمی‌شود.

۲۷.۱. احتساب مدت به‌ورزی در سابقه خدمت

رویه: مدت به‌ورزی (جز در موارد مصرح قانونی) در سابقه خدمت محاسبه نمی‌شود.

در موضوع احتساب مدت به‌ورزی در سابقه خدمت در چهار دادنامه از شعب ۱ تجدیدنظر،^۱ ۳ تشخیص،^۲ ۳^۲ و ۴^۳ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که مدت به‌ورزی را در سابقه خدمت قابل محاسبه نمی‌داند. دادنامه صادره از شعبه ۳ تشخیص

- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=RGZycFZiajIQNDg9>
۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۶۰۰۴۱۷، مورخ ۱۳۹۳/۴/۱۱، شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=Rm85SzA1MEtFV1k9>
 ۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۳۰۰۰۲۴، مورخ ۱۳۹۳/۱/۲۰، شعبه ۳ تشخیص دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=bENVMXhoanEzQWc9>
 ۳. شماره رأی نهایی: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۰۲۰۱۶۶۱، مورخ ۱۳۹۱/۹/۲۵، شعبه ۲ دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=ZVF6cFc3aWU0UnM9>
 ۴. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۰۴۰۰۷۲۶، مورخ ۱۳۹۲/۴/۱، شعبه ۴ دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=NmNOMHJpMXdnUGs9>

ناظر بر رسیدگی به خواسته اعمال ماده ۱۸ قانون دیوان، استدلال دادنامه بدوی صادره از شعبه ۲ را مبنی بر اینکه دوره به‌ورزی پیش‌نیاز ضروری استخدام است و فقط در موارد تصریح قانونی در سابقه لحاظ می‌شود، در رد خواسته، تأیید نموده است.

۲۸.۱. تأثیر تأخیر در تصویب آیین‌نامه اجرایی بر حقوق مکتسبه

رویه: تأخیر در تصویب آیین‌نامه اجرایی قانون، موجبی در اسقاط حقوق مکتسبه افراد نمی‌باشد.

در موضوع تأثیر تأخیر در تصویب آیین‌نامه اجرایی بر حقوق مکتسبه افراد، در دو دادنامه از شعب ۵^۱ تجدیدنظر و ۶^۲ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری با تسامح می‌توان رویه‌ای استخراج کرد که تأخیر در تصویب آیین‌نامه اجرایی را موجبی در اسقاط حقوق مکتسبه افراد نمی‌داند. دادنامه صادره از شعبه ۵ تجدیدنظر استدلال دادنامه بدوی صادره از شعبه ۱۸ دیوان، ناظر بر نپذیرفتن استناد خوانده به عدم تصویب آیین‌نامه اجرایی را تأیید و حکم به ورود دعوا به خواسته الزام به صدور حکم بازنشستگی پیش از موعد براساس ماده ۱۰ قانون نوسازی صنایع صادر نموده است. در استدلالی مشابه، دادنامه صادره از شعبه ۶ تجدیدنظر، استناد به عدم تصویب (ابلاغ) آیین‌نامه اجرایی را نپذیرفته است.

۲۹.۱. تغییر کاربری املاک و اراضی

رویه: تغییر کاربری املاک و اراضی صرفاً در صلاحیت کمیسیون ماده ۵ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری می‌باشد.

در موضوع الزام شهرداری به تغییر کاربری و صدور پروانه ساختمانی (متناسب با کاربری) در دو دادنامه از شعب ۳^۳ تجدیدنظر و ۱^۴ تجدیدنظر دیوان

۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۷۰۶، مورخ ۱۳۹۳/۵/۲۹، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgment.aspx?id=OEZ5VzNTRjJEenc9>

۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۶۰۰۰۵۰، مورخ ۱۳۹۳/۳/۳۱، شعبه ۶ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgment.aspx?id=aTRLam92OEIPQmM9>

۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۳۰۰۶۲۴، مورخ ۱۳۹۳/۶/۲۵، شعبه ۳ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgment.aspx?id=MXBLMWgwaENibWc9>

۴. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۶۰۰۶۰۶، مورخ ۱۳۹۳/۵/۲۱، شعبه ۱ تجدید نظر دیوان عدالت اداری.

عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که با تصریح به صلاحیت کمیسیون ماده ۵ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری، امکان الزام شهرداری به تغییر کاربری و صدور پروانه را مغایر قانون دانسته است. دادنامه صادره از شعبه ۳ تجدیدنظر با تصریح به اینکه: «... هرگونه تغییر کاربری ... از اختیارات کمیسیون ماده ۵ قانون تأسیس... و بدون اظهار نظر کمیسیون... مجوز قانونی جهت الزام شهرداری وجود ندارد...» دادنامه بدوی صادره از شعبه ۲۹ دیوان که ناظر بر همین معنا می‌باشد را تأیید نموده است.

۳۰.۱. تجدیدنظرخواهی نسبت به دستور موقت

رویه: دستور موقت، مصداق «رأی» نبوده و امکان تجدیدنظرخواهی از آن وجود ندارد.

در موضوع تجدیدنظرخواهی یا اعتراض به دستور موقت از مطالعه دو دادنامه صادره از شعب ۱^۱ تجدیدنظر و ۳^۲ تشخیص دیوان عدالت اداری، رویه‌ای مشاهده می‌شود که ضمن تصریح به «رأی» تلقی نشدن دستور موقت، تجدیدنظرخواهی از آن را ممکن نمی‌داند. در دادنامه صادره از شعبه ۳ تشخیص، ضمن تصریح به رأی نبودن دستور موقت و عدم امکان تجدیدنظرخواهی نسبت به آن، دادنامه بدوی صادر از شعبه ۲۳ دیوان ناظر بر رد خواسته دستور موقت، تأیید شده است.

۳۱.۱. درخواست صدور دستور موقت

رویه: درخواست صدور دستور موقت باید همزمان با دادخواست اصلی یا پس از آن طرح شود.

در موضوع زمان طرح دستور موقت در دو دادنامه صادره از شعبه ۳ تجدیدنظر (دادنامه مورخ ۱۳۹۳/۳/۱۷^۳ و دادنامه مورخ

→ <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgment.aspx?id=UmJmTCtLRnNKZVE9>

۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۶۰۰۰۸۲، مورخ ۱۳۹۳/۱/۳۱، شعبه ۱ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.

<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgment.aspx?id=S2t0d0t6N2IzdVE9>

۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۳۰۰۱۹۷، مورخ ۱۳۹۳/۳/۲۴، شعبه ۳ تشخیص دیوان عدالت اداری.

<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgment.aspx?id=REZGwk d6WUc1dIE9>

۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۳۰۰۲۴۴، مورخ ۱۳۹۳/۳/۱۷، شعبه ۳ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.

۱۳۹۳/۴/۲۱) دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که زمان طرح دستور موقت را هم‌زمان با دادخواست اصلی یا پس از آن دانسته است. دادنامه مورخ ۳/۱۷/۹۳، استدلال دادنامه بدوی صادره از شعبه ۲۸ دیوان ناظر بر قانونی نبودن خواسته دستور موقت بدون طرح دعوی اصلی را تأیید کرده است.

۳۲.۱. أخذ عوارض کسب و پیشه از بانک‌ها

رویه: أخذ عوارض کسب و پیشه از بانک‌ها مغایر قانون است.

در موضوع أخذ عوارض کسب و پیشه از بانک‌ها در نه دادنامه از شعب ۱ تشخیص،^۳ تجدیدنظر (دادنامه مورخ ۹۳/۲/۹،^۳ ۹۳/۵/۲۶،^۴ ۹۳/۶/۲۹) و ۲۸ (۹۱/۱۲/۵)،^۶ ۹۱/۱۱/۲۹،^۷ ۹۱/۱۲/۲۶،^۸ ۹۲/۱/۲۰،^۹ ۹۲/۴/۱۶) دیوان

- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=c2hvQ0N6YVvkxOHM9>
۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۳۰۰۳۷۷، مورخ ۱۳۹۳/۴/۲۱، شعبه ۳ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری. <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=cHNNGNzQwOHNIeTQ9>
 ۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۰۵۱۰۰۰۹۴، مورخ ۱۳۹۳/۳/۱۷، شعبه ۱ تشخیص دیوان عدالت اداری. <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=TDNadHlVOWJWVTg9>
 ۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۲۲۰۳۰۰۱۵۲، مورخ ۱۳۹۳/۲/۹، شعبه ۳ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری. <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=VzIqOEQxUU9LRG89>
 ۴. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۳۰۰۵۰۷، مورخ ۱۳۹۳/۵/۲۶، شعبه ۳ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری. <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=enFWMFIZTVZLeIU9>
 ۵. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۳۰۰۶۴۱، مورخ ۱۳۹۳/۶/۲۹، شعبه ۳ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری. <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=MWVTZFlyUVI3Lzg9>
 ۶. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۲۸۰۴۸۷۱، مورخ ۹۱/۱۲/۵، شعبه ۲۸ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، صص ۵۳۲ - ۵۳۳.
 ۷. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۲۸۰۴۷۵۷، مورخ ۹۱/۱۱/۲۹، شعبه ۲۸ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، صص ۳۹۶.
 ۸. شماره دادنامه: ۹۱۰۹۹۷۰۹۰۲۸۰۵۳۲۶، مورخ ۹۱/۱۲/۲۶، شعبه ۲۸ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۱)، صص ۵۳۰ و ۵۳۱.
 ۹. شماره دادنامه: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۲۸۰۰۰۰۷، مورخ ۹۲/۱/۲۰، شعبه ۲۸ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۲)، صص ۱۵.
 ۱۰. شماره دادنامه: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۲۸۰۰۹۱۷، مورخ ۹۲/۴/۱۶، شعبه ۲۸ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری (سال ۹۲)، صص ۲۷۲.

عدالت اداری، رویه‌ای قابل مشاهده است که به موجب آن، اخذ این نوع عوارض از بانک‌ها (با محدوده فعالیت ملی) به لحاظ محلی بودن عوارض کسب و پیشه و قرار داشتن در صلاحیت شوراهای محلی، غیرقانونی اعلام شده است. در دادنامه صادره از شعبه ۳ تجدیدنظر، مورخ ۹۳/۲/۹، وضع عوارض برای بانک‌ها در صلاحیت شورای اقتصاد دانسته شده است. در دادنامه صادره از شعبه ۱ تشخیص ناظر بر رسیدگی به تجدیدنظرخواهی از دادنامه بدوی صادره از شعبه ۲۸، استدلال شعبه بدوی، مبنی بر اینکه وضع عوارض کسب و پیشه برای بانک‌ها از صلاحیت شوراهای محلی خروج موضوعی دارد، تأیید شده است. به علاوه، در دادنامه‌های صادره از شعبه ۱ تشخیص، و دادنامه‌های مورخ ۹۳/۵/۲۶ و ۹۳/۶/۲۹ از شعبه ۳ تجدیدنظر در مستندات رأی به رأی وحدت رویه شماره ۲ مورخ ۱۳۸۹/۱۶/۱، اشاره شده است.

قابل ذکر آنکه این رویه در دو دادنامه از شعبه ۳ دادگاه تجدیدنظر استان تهران (دادنامه مورخ ۹۳/۱/۲۵ و دادنامه مورخ ۹۳/۲/۹) نیز مشاهده می‌شود. به نظر می‌رسد دلیل طرح دعوا در دادگاه عمومی علی‌رغم اداری بودن موضوع و عمومی بودن خواننده، دولتی بودن خواهان (بانک‌ها) بوده باشد.

۳۳.۱. اعتراض به آراء هیأت تجدیدنظر تشخیص مطالبات تأمین اجتماعی

رویه: آراء هیأت تجدیدنظر تشخیص مطالبات تأمین اجتماعی، به جهت قطعی بودن، قابل اعتراض در دادگاه عمومی نیست.

در موضوع مرجع صالح در رسیدگی به اعتراض از آراء هیأت تجدیدنظر تشخیص مطالبات تأمین اجتماعی در سه دادنامه از شعب ۳، ۷،

۱. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۲۲۰۳۰۰۲۴، مورخ ۹۳/۱/۲۵، شعبه ۳ تجدیدنظر استان تهران.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=Rml5bGFHY3BhdXc9>

۲. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۲۲۰۳۰۰۱۵۲، مورخ ۱۳۹۳/۲/۹، شعبه ۳ تجدیدنظر استان تهران.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=VzIzQOEQxUU9LRG89>

۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۲۲۰۷۰۰۴۶۶، مورخ ۱۳۹۳/۴/۳۱، شعبه ۷ دادگاه تجدیدنظر استان تهران.

۱۸ و ۱۰ دادگاه تجدیدنظر استان تهران (دادگاه عمومی)، رویه‌ای موجود است که رسیدگی به این دعاوی را به جهت قطعی بودن آراء هیأت تشخیص، خارج از صلاحیت محاکم عمومی دانسته است. بر این اساس در هر سه دادنامه «قرار رد» صادره در دادنامه‌های بدوی تأیید شده است. اگرچه دادنامه پیش‌گفته از شعب دیوان عدالت اداری صادر نشده‌اند، با این حال به لحاظ مرتبط بودن موضوع با حقوق اداری و صلاحیت دیوان عدالت اداری در رسیدگی به این نوع دعاوی، در اینجا ذکر شده است.

۳۴.۱. آمره بودن مقررات بیمه‌ای تأمین اجتماعی

رویه: مقررات بیمه‌ای قانون تأمین اجتماعی، آمره هستند و توافق در مورد آنها فاقد اعتبار است.

در موضوع آمره دانستن قوانین ناظر بر حق بیمه کارگران، در چهار دادنامه از شعب ۳۵ تجدیدنظر، ۱۵، ۱۸^۵ و ۲۰^۶ دیوان عدالت اداری، رویه‌ای موجود است که توافق، مصالحه یا قرارداد، در موضوع حق بیمه کارگر را مردود دانسته است. دادنامه

- <http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=NjJKeWhwdi8veFk9>
۱. شماره رأی نهایی: ۹۱۰۹۹۷۰۲۲۰۸۰۰۷۴۴، مورخ ۱۳۹۱/۷/۳، شعبه ۸ دادگاه تجدیدنظر استان تهران.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=RnBISzZRWFNUbE09>
 ۲. شماره رأی نهایی: ۹۲۰۹۹۷۰۲۲۱۰۰۰۱۷۶، مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۷، شعبه ۱۰ دادگاه تجدیدنظر استان تهران.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=WndENzIzL3ZDYk09>
 ۳. شماره رأی نهایی: ۹۳۰۹۹۷۰۹۵۵۵۰۰۵۹۹، مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۴، شعبه ۵ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری.
<http://judgements.ijri.ir/SubSystems/Jpri2/Showjudgement.aspx?id=VmjJTHJDdGJGYWs9>
 ۴. کلاس پرونده: ۳۸۵۹/۹۰/۱۵، شعبه ۱۵ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری، اداره انتشار رویه قضایی کشور (مهر ۹۱)، ص ۱۱.
 ۵. کلاس پرونده: ۹۰۱۵۳، شعبه ۱۸ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری، اداره انتشار رویه قضایی کشور (مهر ۹۱)، ص ۱۱.
 ۶. کلاس پرونده: ۹۰۱۶۰۷/۲۰، شعبه ۲۰ دیوان عدالت اداری، مجموعه آراء قضایی شعب دیوان عدالت اداری، اداره انتشار رویه قضایی کشور (مهر ۹۱)، ص ۳۱.

شعبه ۵ تجدیدنظر، استدلال شعبه بدوی (شعبه ۱۶) دیوان مبنی بر امری دانستن قواعد حق بیمه قانون تأمین اجتماعی را تأیید نموده است.